

K ŘÍZENÍ DĚLOSTŘELECKÉHO PRŮZKUMU

Význam dělostřeleckého průzkumu pro bojovou činnost RVD je nepochybně vysoký. Kvalita splnění průzkumových úkolů se totiž přímo odráží v účinnosti palby dělostřelectva a do jisté míry i v efektivitě raketových úderů.

Řízení dělostřeleckého průzkumu můžeme definovat jako proces, ve kterém dělostřelečtí velitelé (náčelníci) a orgány dělostřeleckého průzkumu uskutečňují opatření nutná ke včasnému získání úplných hodnověrných a přesných údajů pro úder raketového vojska a palbu dělostřelectva.

Ze vztahu podřízenosti dělostřeleckého průzkumu palebnému systému je zřejmé, že řídicím orgánem bude ten, kdo řídí palebný systém jako celek. Tím je dělostřelečtí velitel (náčelník). Řízení palebného systému však není věcí jen odborné technickou, ale především věcí vševojskovou, tedy záležitostí vševojskového velitele. Uvnitř palebného systému jsou však další funkcionáři, kteří se podílejí na řízení dělostřeleckého průzkumu, neboť to spadá do jejich povinností při řízení palebného systému jako celku. Jsou to náčelník štábu a náčelník průzkumu (NPz) tohoto štábu.

Aby tyto mohli dělostřelecký průzkum řídit, musíme předem splnit předpoklady, které vznik procesu řízení podmiňují. Je to existence organizované soustavy, rušivých nebo vágních podnětů, které je třeba řízením odstraňovat, určení cíle dané soustavy, zajištění možnosti výměny in-

formací mezi částmi soustavy a zabezpečení schopnosti řídicí i řízené složky plnit úkoly ve smyslu cíle soustavy.

Soustavu dělostřeleckého průzkumu představují jednotky, útvary a orgány dělostřeleckého průzkumu. Jejich vzájemné uspořádání je dáno organizačními tabulkami, které přesně vymezují vztahy nadřízenosti i strukturu (složení a vybavení) jednotlivých prvků. Řády a předpisy dále vymezují hlavní zásady jejich činnosti.

Rušivé a vágní podněty patří v nepřesnosti a neurčitosti našich představ o situaci nepřítele, kterou musíme zjišťovat, v neustálé změně a vývoji situace nepřítele a její odraz ve změně situace vlastních vojsk, v různých požadavcích palebné soustavy a ve vlivu terénu, počasí, dení a roční doby atd.

Cíl soustavy dělostřeleckého průzkumu je obecně dán základními předpisy — získat podklady pro úspěšné vedení raketových úderů a palby a účastnit se na jejím řízení. Pro každý konkrétní případ je však dán „cílem průzkumu“, který určuje dělostřelečtí velitel (náčelník).

Výměnu informací uskutečňujeme pomocí spojovací soustavy dělostřeleckého průzkumu nebo s využitím spojení RVD a vševojskových štábů. Jde o předávání bojových nařízení a rozkazů, povelů, signálů a hlášení, průzkumových hlášení a informací.

Schopnost řídicí a řízené složky dosahujeme potřebnou kvalifikací (vzděláním,

zkušenostmi atd.) i osobními vlastnostmi velitelů a orgánů dělostřeleckého průzkumu, speciálním výcvikem a odpovídajícím materiálním vybavením průzkumných jednotek.

Naplněním těchto předpokladů umožníme proces řízení dělostřeleckého průzkumu, který probíhá v etapách: plánování, organizace, operativní řízení dělostřeleckého průzkumu a kontroly.

Plánování dělostřeleckého průzkumu je proces, ve kterém podle podkladů stanovíme cíl a úkoly průzkumu; na tomto základě teoreticky formulujeme optimální způsoby jejich naplnění a uspořádáme prvotní sestavu dělostřeleckého průzkumu.

Výrazem ukončeného plánování je plán dělostřeleckého průzkumu a bojová nařízení, která z něj vyplývají. Výkonným orgánem plánování je náčelník průzkumu a jeho skupina.

Základní směrnici pro řízení dělostřeleckého průzkumu (tedy i hlavním podkladem pro plánování) je „cíl průzkumu“. Určuje jej příslušný dělostřelecký velitel (náčelník), který cílem průzkumu konkrétně vymezuje hlavní úkoly (co zjišťovat), nejdůležitější směry (prostory) průzkumu (kde zjišťovat) a lhůty dodání zpráv (do kdy zjistit).

Úkoly průzkumu chápeme jako rozvíjení cíle průzkumu, popř. jeho další konkretizaci. Vydává je zpravidla náčelník štábu, kterému je může navrhnout NPz. Naplňováním úkolů průzkumu realizujeme jeho cíl.

Podstata plánování spočívá v posouzení objemu úkolů průzkumu (na základě rozboru sestavy nepřítele), v posouzení vlastních možností průzkumu (na základě dosahu a výkonu těch sil a prostředků průzkumu, které máme k dispozici) a ve vzájemné konfrontaci rozsahu úkolů a možností průzkumu (s přihlédnutím k terénu, počasí, denní a roční době). Na tomto základě stanovíme nejvýhodnější způsoby průzkumu, rozdělíme síly a prostředky, určíme počáteční bojovou sestavu a hlavní podklady pro řízení průzkumu v průběhu boje (operace).

Koncepce plánu spočívá v návrhu náčelníka průzkumu velitel (náčelník), předpokládaném na začátku plánování. Obsah návrhu je nejvýhodnější chápat takto:

1. Zhodnocení nepřítele:

— celkové, stručné zhodnocení protistojícího nepřítele (jeho složení, uskupení a pravděpodobný záměr),

— druhy a počty objektů, které jsou v sestavě nepřítele (popř. i pravděpodobné prostory jejich výskytu),

— které z těchto objektů jsou již zjištěny (v tom které přesně a které vyžadují upřesnění) a které jsou předvídané.

2. Způsob zjištění předpokládaných objektů:

— síly a prostředky průzkumu,

— způsoby a prostředky zjišťování (ověřování a sledování) jednotlivých druhů objektů,

— návrh na rozdělení sil a prostředků,

— návrh na vyžádání dalších sil a prostředků průzkumu (které jsou pro splnění úkolů nezbytné),

— požadavky na splnění některých úkolů průzkumu nadřazeným (vyžaduje-li to situace),

— návrh na uspořádání prvotní bojové sestavy dělostřeleckého průzkumu (zpravidla jen v hrubých rysech).

Problémy obsažené v tomto bodu návrhu tvoří jeho podstatu. Jejich řešení logicky vyplývá z prvního bodu, při respektování možností, cíle a úkolů průzkumu a situace RVD. Je to vlastně představa o funkci dělostřeleckého průzkumu v boji (operaci).

3. Návrh na topograficko-geodetickou a povětrnostní přípravu (není předmětem článku).

4. Návrh lhůt:

— doby pohotovosti jednotlivých průzkumných prostředků, popř. celých systémů dělostřeleckého průzkumu podřízených,

— doby zahájení vyvedení (přeskupení),

— doby zjištění objektů (určíme zpravidla jen u některých údobích boje a vždy v omezeném prostoru),

— lhůty pro řízení topograficko-geodetické a povětrnostní přípravy.

(V praxi většinou lhůty uvádíme současně s druhým a třetím bodem návrhu.)

Obecný postup práce NPz při plánování dělostřeleckého průzkumu viz **tabulku**. Práci můžeme rozdělit do čtyř na sebe navazujících a prolínajících se období:

1. Příprava návrhu náčelníka průzkumu.

2. Přenesení návrhu a po jeho schválení zpracování předběžných bojových nařízeních vykonavatelům.

3. Zpracování plánu dělostřeleckého průzkumu.

4. Zpracování bojových nařízeních vykonavatelům.

Tabulka

Postup	Podklady	Dílčí výsledky
Příprava návrhu Ujasnění úkolu Časová kalkulace Zhodnocení situace	- cíl a úkoly průzkumu, - lhůty dodání zpráv, - informace o úkolu RVD a vševojskovém úkolu, - přidělené síly a prostředky, - prostory odpovědnosti za průzkum - údaje o současném rozmístění sil a prostředků dělostřeleckého průzkumu, - vlastní znalosti a zkušenosti NPz - obecné hodnocení nepřítelů, - zprávy o nepříteli, - úkoly o zpravodajských průzkumných orgánů (plnění ve prospěch RVD) a jejich možnosti, - požadavky zpravodajských orgánů na dělostřelecký průzkum, - vlastní znalosti a zkušenosti náčelníka průzkumu	Pochopit úkol v čase a prostoru Časový postup plnění úkolů (lhůty pohotovosti průzkumu) Rámcový obraz o plnění úkolu
Návrh NPz (přednesení a schválení)		Předběžná bojová nařízení
Plán dělostřeleckého průzkumu (zpracování a schválení)	- změny v úkolech RVD, - rozhodnutí vševojskového velitele, - změny úkolů zpravodajských průzkumných orgánů, - další požadavky zpravodajských orgánů na dělostřelecký průzkum, - způsoby a obsah součinnosti se zpravodajskými orgány, - vlastní znalosti a zkušenosti NPz	Mapa s přílohami
Bojová nařízení		

(Dělení má hlavně metodologický význam. Dodržení tohoto postupu zaručíme, že plánování proběhne v nejkratší možné době a že nic nezapomeneme.)

Příprava návrhu NPz je nejsložitějším a nejnáročnějším obdobím celého plánování, neboť v něm NPz stanoví celou koncepci bojové činnosti dělostřeleckého průzkumu. Z toho důvodu velmi záleží na jeho osobních schopnostech a odborné připravenosti. Toto období charakterizuje časová tíseň, mnohdy neúplné nebo měnící se výchozí informace a skutečnost, že chy-

by v koncepci v dalším průběhu řízení jen velmi obtížně odstraňujeme.

Přednesení návrhu není pro náš problém podstatné. Je známo, že v úplném rozsahu NPz svůj návrh přednáší jen zcela výjimečně; záleží na zvyklostech a na časových možnostech. To však v žádném případě neznamena, že by NPz nemusel připravit návrh v naznačeném rozsahu. Naopak, promyšlený a úplný návrh usnadní celé plánování.

Na základě schváleného návrhu vydáváme předběžná bojová nařízení. V nich

uvedeme všechny skutečnosti, o kterých je již rozhodnuto, s cílem co nejdříve orientovat podřízené stupně k plnění budoucího úkolu.

V průběhu tvorby plánu dělostřeleckého průzkumu plní NPZ se skupinou průzkumu tyto úkoly:

- dokončí úvahy z přípravy návrhu a uskuteční dohovor se zpravodajskými orgány,

- uspořádá prvotní bojovou sestavu (u přímo podřízených průzkumných jednotek podrobně, včetně vyvedení) a stanoví pásma a hloubky průzkumu, prostory zvláštní pozornosti a úkoly průzkumu,

- zplánuje manévry přímo podřízených průzkumných jednotek; u ostatních určí prostory soustředění úsilí průzkumu (na základě předpokládaných prostorů soustředování palby),

- zakreslí úkoly sil a prostředků průzkumu zpravodajských orgánů (plněných ve prospěch RVD) a upřesní potřebu zařazování specialistů dělostřeleckého průzkumu do hlídek vojskového průzkumu (se zpravodajskými orgány dohovoří organizační zabezpečení),

- stanoví úkoly vzdušnému průzkumu (úkoly vyžadované od průzkumného letectva a podklady pro řízení dělostřeleckých vrtníků),

- dokončí zpracování přílohové části.

Plán dělostřeleckého průzkumu je výhodně konzultovat s příslušným zpravodajským náčelníkem (náčelníkem ZO), který jej má před schválením NRVD parafovat. Komplexnost průzkumu se zabezpečuje i účastí NPZ na tvorbě plánu průzkumu svazku (svazu).

Plán dělostřeleckého průzkumu je výhodně zpracovat graficky na mapě měřítka 1:100 000 (200 000) s textovou částí. Textová část má formu tabulek, které mohou být buď na mapě, nebo ve zvláštní přílohové části plánu.

Bojová nařízení pro průzkum zpracovujeme na základě plánu dělostřeleckého průzkumu, respektive připravíme již v průběhu jeho tvorby. Můžeme je pořízovat jako samostatné dokumenty, ale v praxi je častěji vydáváme jako součást bojových nařízení NRVD.

Výsledkem **organizace dělostřeleckého průzkumu** je uspořádání sil a prostředků v čase a prostoru, tedy uskutečnění teoretického zámyslu prvotního uskupení předvídaného plánem. Jejím obsahem je doručení a realizace bojových nařízení. Pro podřízené stupně to znamená buď zahájení procesu plánování (u podřízených plánovacích stupňů) nebo přesun do prou-

ru činnosti, rekognoskací, rozvinutí a hlášení pohotovosti průzkumu (u průzkumných jednotek).

Pro řídicí složku je organizace dělostřeleckého průzkumu zakončena doručením bojových nařízení vykonavatelům. V rámci soustavy dělostřeleckého průzkumu řízené touto složkou však jeho organizace skončí až hlášením pohotovosti průzkumu. Tedy zatím co podřízené stupně plánují nebo zaujímají bojovou sestavu, řídicí složka přechází do etapy operativního řízení, neboť již v této době může dojít vlivem rušivých činitelů k odchylkám od plánu, které je třeba usměrnit.

Plán dělostřeleckého průzkumu nikdy nemůže obsahovat definitivní řešení všech situací. Zahrnuje všechny úkoly jen v základních a podstatných rysech. Ostatní budeme právě cestou operativního řízení upřesňovat a rozvíjet.

Operativní řízení dělostřeleckého průzkumu je usměrňování činnosti soustavy dělostřeleckého průzkumu (nebo jednotlivých prvků) tak, aby byla v souladu se vzniklou situací, plnila úkoly a tím i cíl průzkumu. Zahrnuje zjišťování stavu soustavy, plnění nařízených úkolů a vydávání dalších bojových nařízení.

Stav soustavy a plnění nařízených úkolů zjišťujeme pozorným studiem podkladových materiálů získaných z hlášení podřízených, z kontrol a ze součinnosti s oddělením štábu. Dále požadavků palebné soustavy v bojových nařízeních (rozkazech, povelích, signálech atd.) nadřízeného a upřesňujících pokynů (úkolů) vlastního velitele (náčelníka).

Operativní řízení uskutečňujeme vydáváním dalších bojových nařízení (povelů a signálů na nejnižších stupních). Přípravu jeme je takto:

- ujasníme situaci (na základě průběžně shromažďovaných a vyhodnocovaných podkladů), popř. ujasníme úkoly vydané velitelem (náčelníkem),

- zhodnotíme situaci (porovnáním skutečného stavu s plánem, respektive s cílem a úkoly průzkumu),

- vyvodíme požadavky na průzkum a porovnáme je s možnostmi,

- připravíme časovou kalkulaci,

- zpracovujeme bojová nařízení.

Úspěch operativního řízení podmiňuje soustavnost a cílevědomost, ale i aktivita a iniciativa každého řídicího činitele. Ten však musí mít neustále na paměti, že ani on nemůže předvídat a nařizovat vše, ale musí ponechat prostor pro iniciativu a samostatné rozhodování podřízených.

Operativní řízení je nejsložitější a nejdélsí etapou celého procesu řízení. V něm plněním úkolů průzkumu realizujeme jeho cíl. Tento proces nazýváme „provádění dělostřeleckého průzkumu“ a spočívá ve zjišťování objektů v sestavě nepřítele, v jejich popisu pro potřeby palby RVD a ve vyhodnocování výsledků průzkumu. Zjišťování objektů a jejich popis pro potřeby palby RVD je úkolem průzkumných jednotek. Úkolem řídicích článků je vytvářet výhodné podmínky pro tuto stěžejní činnost promyšleným řízením a uskutečňovat sběr a vyhodnocování výsledků průzkumu. Řídicí orgány se tedy na úspěchu dělostřeleckého průzkumu podílejí plánováním, organizováním a operativním řízením jeho bojové činnosti, a také cílevědomým, rychlým a pružným sběrem a vyhodnocováním výsledků průzkumu.

V průběhu operativního řízení vytváří-

me předpoklady pro zahájení nového cyklu řízení. Ten zahajujeme zpravidla při změně vševojskového úkolu, někdy i při vzniku nepředvídané situace nebo před zahájením důležité etapy boje (operace). V těchto případech je práce NPZ obtížnější, neboť ještě operativně řídí původní bojovou činnost a současně plánuje novou. Výhodou však je skutečnost, že jsme v dotyku s nepřítelem a máme k dispozici jisté zprávy o něm.

Kontrola činnosti dělostřeleckého průzkumu, jako zpětná vazba soustavy, je zajištěna zprostředkovaně. Posouzením výsledků palby a vyhodnocením průzkumných hlášení jako měřítka kvality a kvantity získaných informací. Kromě toho je kontrola nedílnou součástí řídicí činnosti všech velitelů a orgánů dělostřeleckého průzkumu, která se prolíná všemi etapami řídicího procesu.

Popsaný proces řízení dělostřeleckého průzkumu má obecnou platnost. Jeho aplikaci na různé stupně velení není ovlivněn metodický postup úkolů, ani jejich obsah. Mění se pouze jejich prostorový a časový rozsah, druhy zjišťovaných objektů, struktura soustavy dělostřeleckého průzkumu apod.

Na tomto procesu řízení nic nezmění ani zavádění různých systémů řízení palby nebo polních automatizovaných systémů velení. Jejich vliv se projeví především v období operativního řízení, zrychlením sběru, evidence, vyhodnocování, vzájemného předávání a vyhledávání informací. To platí i o systémech řízení palby, které mechanizují nebo automatizují práce spojené s určováním souřadnic zjištěných objektů, jejich nadmořských výšek apod. a umožňují těsnější spojení velitelů (náčelníků) s prostředky dělostřeleckého průzkumu. Tyto systémy dále podstatně urychlují a ulehčují různé počty a mohou i automatizovat grafické práce, včetně zakreslování map.

V konečném efektu jejich využitím zrychlíme, zpřesníme a do jisté míry i rozšíříme přípravu podkladů pro rozhodování velitele. V žádném případě však nenahradíme jeho tvůrčí úlohu při přijímání rozhodnutí. Lidský činitel je v procesu řízení jakékoliv činnosti nezastupitelný a nenahraditelný.